

Mondják, hogy a másik embert, még barátot is, a vele való utazás közben lehet igazán megismerni, és – megszeretni. Én is utaztam néhányszor Kováts Dániellel, de csak rövidebb távokon. Kellemes együttlét volt valamennyi, de igazából nem azokon zártam őt a szívembe, hanem a már említett régi-régi találkozásunkon, amikor „lesből” részese lehettem sárospataki magyarórájának. De most ez az „utazás” a rab Kazinczy útján, részemről bármennyire is virtuális volt, olyan szellemi élményt jelentett, amit alighanem jobban élveztem, mintha fizikailag is részese lehettem volna. Mert most vált világossá számomra: mindig így kellene utaznunk, hogy aközben egy *mindentudó* barát táplálja belénk – mint autónkba a kutaknál a benzint – az élményeket rögzítő tudást, s az ehhez szükséges érzelmi hátteret.

Köszönöm az önkéntes néprajzi gyűjtőmozgalomnak és a honismereti mozgalom „szekértáborának”, hogy megismerhettem – már csak így jön a nyelvemre – Danit. Köszönöm a Gondviselésnek, hogy magunk között tudhatunk, hogy ha távolból is, de olykor levelet válthatunk. És kérem a Fennvalót, hogy még sokáig tartson meg mindnyájunk javára és örömére!

Halász Péter

Források. *Kemecsei Balázs–Kováts Dániel*: A rab Kazinczy útján. Párhuzamos útinapló. Kazinczy Ferenc Társaság, Sátoraljaújhely, 2017; *Kováts Dániel*: Anyanyelv, emberség, beszédmód. Írások a beszéd- és magatartáskultúráról. Kiadja a Kazinczy Ferenc Gimnázium Az Iskoláért és az Anyanyelvért Alapítványa, Győr, 2017; *Kováts Dániel*: „Fény s nagyvilág énnékem Széphalom”. A Kazinczy Ferenc emlékhely története és hatása. Kazinczy Ferenc Társaság, Sátoraljaújhely, 2009; *Kováts Dániel*: Sárospatak ege alatt. Esszék, tanulmányok. Sárospatak, 2014; Sátoraljaújhely lexikona. Szerk.: *Dr. Kováts Dániel*. Kazinczy Ferenc Társaság, Sátoraljaújhely, 2001; Újszászy Kálmán emlékkönyv. Szerk.: *Balassa Iván, Kováts Dániel, Szentimrei Mihály*. Szabad Tér, Budapest–Sárospatak, 1996; *Kováts Dániel–Fehér József*: Királyhelmeccről indultak... Helmeccy Mihály és Kemechey Jenő életútja és életműve. Kiadta a Kazinczy Ferenc Társaság és a Lorántffy Zsuzsanna a Bodroghöz fejlesztéséért Társulás, Sátoraljaújhely–Királyhelmecc, 2018.

Halász Péter nyolevanéves

„Valahányszor megszólalok – hirdetem,
hogy magyar vagyok...”

Gyimesben és Csíkszeredában jártunk –
Halász Pétert köszöntöttük

Halász Péter, a moldvai magyarok elkötelezett és szenvedélyes kutatója ebben az évben ünnepelte 80. születésnapját. A Honismereti Szövetség és a *Honismeret* című folyóirat szerkesztőjével és szerkesztőbizottsági tagjaival 2019. október 27-én látogattuk meg őt gyimesközéploki otthonában.

Péter 1939. október 28-án született Budapesten. Anyai ágon felvidéki nemesi, édesapja részéről pedig cipszer, azaz szepességi szász felmenői voltak. Gazdag szakmai pályájának részletes felsorolása meghaladja írásunk kereteit, itt elég annyi, hogy 1990 után, a szabadon választott Antall-kormány idején a Magyar Művelődési Intézet igazgatója, később a Duna Televízió főszerkesztője volt. Évtizedeken keresztül volt a *Honismeret* folyóirat főszerkesztője. Ifjúkora óta az ember és az ember alkotta közösség kérdései foglalkoztatták. A közösségek gazdálkodása, kultúrája, ünnepei és mindennapjai. Az 1960-as évektől járja az egész Kárpát-medencét és különös kitartással Moldvát, s az ott élő csángómagyarok településeit. Fáradhatatlanul gyűjt, rendszerez, szervez, ír, szerkeszt és publikál.

Október 27-én délelőtt kihelyezett szerkesztőbizottsági ülésre került sor, majd egy finom ebéd után közös kirándulásra indultunk „*Bé napkeletre*”, oda, ahol a Kárenta-pataka beletorkollik a Tatrosba, valamikor, a régi „*üdőkke*” ott húzódott az ezeréves határ. A Tatros-kanyar fölé magasodó dombon áll a hazánkba érkezőt köszöntő első katolikus templom, a kontumáci Nagyboldogasszony-kápolna. Mellette, az egykori vámépületek romjainál világháborús katonai emlékhely fogadott. Szemben, a szorosban a MÁV legkeletibb őrháza található, s fölötte, a Kőorr-hegycsúcs Antalok sorka nevű nyúlványán áll(ott) a Rákóczi-vár, melynek szerepe mindig is a határ ellenőrzése volt.

Meglátogattuk Péter régi barátját és harcostársát, a mindnyájunk számára hiteles példát fölmutató nyugalmazott iskolaigazgatót, Deáky Andrást. Az ősi magyar határhoz közel fekvő Gyimesbükköt és Nagygyimest először a trianoni diktátum szakította le Magyar-

Halász Péter, felesége és barátai Gyimesközéplonon

országról, majd alig fél évszázad múlva az akkoriban alakuló magyar többségű Hargita megyétől csatolták el a számára minden szempontból távoli Bákó városához mint megyeszékhelyhez.

Fejet hajtottunk a Deáky Panzió kertjében, a nemzeti nagyjaink emléke előtt tisztelgő történelmi emlékhelyen. Szent István, Rákóczi fejedelem és Wass Albert szobra előtt. Meg Sebő Ödön, a 32. m. kir. hegyi határvadász-zászlóalj vitéz főhadnagyának mellszobránál is, aki 1944 őszén embereivel hatalmas túlerővel szemben, emberfeletti kitartással védelmezte a Gyimesi-szorost. Jó volt hallgatni Deáky András szavait, s olvasni a kertben álló harangláb kis harangjának azzal egybecsengő föliratát: *„Valahányszor megszólalok – hirdetem, hogy magyar vagyok”*.

Megálltunk a legendás Dani Gergely plébános sírjánál, aki 1983-ban szentmise közben, az oltárnál hunyt el, s itt, az ő vezetésével épített nagygyimesi templom kertjében nyugszik. A templom azóta valóságos kegyhellyé vált. Mai hivatali utóda a lujzikalagori születésű Salamon József plébános úr vendégül látott, s körbevezetett minket. Nagy elődjére emlékezve elmondta: *„Templomot és közösséget épített, akkor, amikor ez szinte lehetetlen volt. Patkós csizmában, olvasóval a kezében járta Bukarestben a különböző minisztériumok folyosóit és addig nem távozott, míg nem fogadták.”*

Ez a tartalmas, szép őszi nap éppen október 27-e, a székely autonómia-törekvések napja volt. Este Gyimesközéplek központjában is őrűz lobbant. S a lángok fényénél mindnyájan éreztük: szükségünk van ezekre a tüzekre, hogy lássuk egymást, hogy melegedjünk kicsit, s mások is tudják, hogy vagyunk...

Szállásunk Csíksomlyón, a kegytemplom tőszomszédságában, a Gyulafehérvári Caritas által működtetett Jakab Antal Házban volt. Hétfőn meglátogattuk a kegytemplomot és a ferences zárdát. A látogatás kapcsán e sorok írója napokon át számolgatta, mióta is ismeri személyesen Márk József ferences atyát? Arra jutott, hogy idestova bizony harmincöt esztendeje – első csíksomlyói útja óta. József atya kis híján végigélte a mögöttünk hagyott meglehetősen huzatos évszázadot. Kereken fél évszázada a Szűzanya csíki kegyhelyének őrzője. Azok közé tartozik, akik a legsötétebb diktatúra idején is helytálltak, s akiknek volt erejük és hitük haló poraiból életre kelteni Szent Ferenc erdélyi rendtartományát és a Somlyai Szűzanya megtartó erejű tisztelétét, a búcsújárás hagyományát. Vállalt kilencvenkét esztendő nyomja, hite, reménye, letisztult székely derűje ma is megkapóan sugárzó. Személyisége ékes bizonyossága annak az erőnek, amit csak a somlyói Szent Szűz közelségéből meríthetünk! Amikor a zsúfolásig telt somlyói kegytemplomban fölzeng az ének: *„Eljöttünk hozzád, Szűz Anyánk, / Hallgass meg minket, s tekints ránk...”* – kevesen tudják, hogy annak szerzője József atya. Köszöntsük most az éneket lezáró versszakkal: Isten éltesse Őt erőben, egészségben az emberi kor legvégső határáig!

*„Tarts meg az ősi szent hitben,
Téged dicsérjünk szüntelen,
Köszöntünk Somlyó szép Csillaga,
Üdvöz légy áldott Szűz Mária!”*

Halász Pétert születésének kerek évfordulóján barátok, tisztelők, pályatársak népes gyülekezetében köszöntöttük Csíkszeredában a Székelyföldi Oktatási és Módszertani Központ díszteremében október 28-án. Az ünnepi rendezvény a *Honismeret határok nélkül* címet viselte. A *Honismeret* folyóirat történetét Hála József szerkesztő ismertette, majd Debreczeni-Droppán Béla, a Honismereti Szövetség elnöke beszélgetett az ünnepelttel. Ezt

követően Pozsony Ferenc tiszteletbeli elnök a kolozsvári Kriza János Néprajzi Társaság életműdíját adta át Halász Péternek. A rendezvényen még többen köszöntötték az ünnepeket, énekszóval közreműködött Timár Karina, a Pusztinai Szent István Egyesület és a Csángó Továbbtanulók Közösségének Izva Ifjúsági Hagyományörző Csoportja. Ezután következett a meglepetés. Debreczeni-Droppán Béla és Hála József átadta Halász Péternek a születésnapjára szánt ajándékot: A *Honismeret* 2019. évi, tartalmas és szép kivitelű különszámát, amely a borítóján olvasható ajánló szavak értelmében a „*Halász Péter köszöntése – Bukovina, Gyimes, Moldova – Honismeret, néprajz, történelem*” jegyében készült. Az ünnepség állófogadással és késő estébe nyúló baráti beszélgetéssel zárult.

Emlékezetesen szép utunk összegzését zárjuk kedves ünnepeltünk szavaival. „*Lassan tíz esztendeje költöztem a Gyimesekbe, de nem szakítottam meg a kapcsolatot az anyaországgal. Máig is írok a Honismeret folyóiratnak, és a szerkesztőségének a tagja vagyok. Több mint fél évszázadon át jártam Moldvába gyűjteni, kutatni. Az adatok java részét már feldolgoztam s az elérhető az érdeklődők számára könyvek, tanulmányok formájában. Persze van még bőven anyag, ami feldolgozásra vár! Mostanában a moldvai magyarok párválasztáshoz, szerelemhez, családalapításhoz, gyermekszüléshez, és a gyermekneveléshez kapcsolódó hiedelem- és szokásvilágáról írtam egy könyvre való kéziratot, amelyhez éppen kiadót keresnek. De még így is jelentős anyag maradt feldolgozatlan...*”

Azt hiszem, mindnyájunk nevében megfogalmazhatjuk a kérést: adjon az Isten még sok testi és szellemi erőt és időt Halász Péternek, hogy minden rá váró feladatot elvégezhesen, a moldvai csángómagyarok, vagy sokkal inkább az egész magyar nemzet hasznára!

Harangozó Imre

Halász Péter a Kriza János Néprajzi Társaság oklevelével

Illyés Gyula Közművelődési Életműdíjat kapott Halász Péter

Illyés Gyula Közművelődési Életműdíjjal tüntették ki Halász Péter néprajzkutatót a közösségi művelődés területén végzett kiemelkedő szakmai tevékenysége, valamint a nemzeti kultúra megőrzésére irányuló több évtizedes áldozatos munkája elismeréseként, amelybe beletartozott a moldvai magyarság hosszú évtizedeken át tartó kutatása is. A kitüntetést 2019. november 10-én, a vasárnapi szentmisét követően a gyimesközépleki templomban vehette át Lezsák Sándortól, a Magyar Országgyűlés alelnökétől, valamint a díjat alapító Nemzeti Művelődési Intézet ügyvezetőjétől, Závogyán Magdolnától. Az alábbiakban Lezsák Sándor köszöntőjét közöljük.

A szerk.